

poemes

Josep Marí

MAR

849.915

NAR

*La lectura d'aquests poemes ha
estat realitzada per l'autor al
Centre de Cultura de «Sa Nostra»
el dia 30 de gener de 1995*

X510239985

UNIVERSITAT DE LES ILLES BALEARS

510166794X

Col·lecció Poesia de Paper

26

Poemes

Josep Marí

Palma 1995

© del text: l'autor, 1995

© de l'edició: Caixa de Balears «Sa Nostra» i Universitat de les Illes Balears, 1995

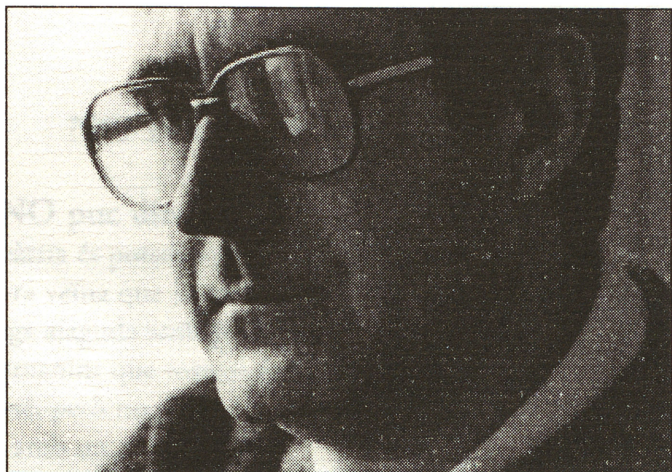
Disseny: Jaume Falconer

Directors de la col·lecció: Francisco J. Díaz de Castro i Perfecto Cuadrado Fernández

Edició: Universitat de les Illes Balears. Servei de Publicacions i Intercanvi Científic. Campus universitari. Cra. de Valldemossa, km 7.5. 07071 Palma

Impressió: IMPRESRÀPIT, c/ de Baró de Santa Maria del Sepulcre, 7. Palma

DL: PM/

JOSEP MARÍ

Josep Marí (Eivissa, 1948) va estudiar Belles Arts —secció de pintura—, a Barcelona. Ha exercit, durant vint-i-quatre anys, com a professor de Dibuix de batxillerat, però sempre ha compaginat la dedicació artística amb la literària.

Amb alguns companys, l'any 1970, va impulsar la represa de l'Institut d'Estudis Eivissencs, del qual fou president. Juntament amb M. Villangómez Llobet, fou promotor i professor dels cursos de català que aquesta entitat organitza. Va ser director de la revista *Eivissa*. L'any 1982, publicà els seus poemes en un volum titulat *La veu dispersa* (Institut d'Estudis Eivissencs), i, el 1991, el seu primer llibre en prosa, *Els deixants de la llum* (Columna). El 1993, va ser guardonat amb el Premi de Narrativa Ciutat d'Eivissa pel dietari *Mentre passen els núvols*, publicat el 1994 (Edicions Can Sifre).

1

NO PUC DIR-VOS LA PÀTRIA

NO puc dir-vos la pàtria,
car la pàtria és potser aquest tros de terra,
la figuera veïna que ja no ha de fruitar,
la garriga ajaguda amb peresa de segles
o els romanins que tornen amb llur aroma blava.
No ho sé, però no goso
definir amb un nom propi
el que ara entenc per pàtria.
No deu ser el rar ocell que té una veu amarga
que m'arriba d'enllà dels esdentegats cingles?
O el sol vers l'horitzó que fa com escarruixos
i, amb tot, que m'enamora?
No puc dir-vos la pàtria.
Només aquesta pedra on sec i aquest paper
tenen límits concrets i són ben poca cosa.
La sendera vacil·la, pedregosa entre molsa.
La pàtria que no dic m'assossega i m'espanta.

2

**TERRA ENLLÀ, DE LA POR,
JA RES NO ENS APAIVAGA**

CINGLES. Un cel reiterat amb la mateixa posta.

L'home es lleva el capell.

Mira la feixa antiga i sap què és el que estima.

No sentiú el silenci des de la mar encalmada
fins a l'últim estel?

Boscós. Si s'embruneix el vespre,
esgarriats busqueu la blancor del camí
i us tremola quelcom sota la pell hirsuta.

Sou ara més que mai uns homes indefensos,
o bé petites bèsties encara en lactació?

Terra enllà, de la por, ja res no ens apaivaga.

Nasquérem per morir amb mil mots a la boca.

3

HE TORNAT AL SILENCI DELS CAMINS

I

ARA que m'estic sol davant la terra

dura,
qui em llevarà la llibertat guanyada,
potser per uns moments,
però ben meva?

La tarda passa sobre els camps
com una dalla esmolada.

II

He tornat al silenci dels camins
que no duen enlloc.
I és ben cert que he arribat.

III

Demà baixaré els cingles
i escoltaré la mar.
No diré cap paraula.
Allà on la veu és blava
és millor de callar.

IV

Vet aquí com un enyor fidel
m'empresona en l'ample goig de l'aigua.
Reconec altra volta el meu nom,
la blavor que transporto oblidada.

V

El sol té un greu desmai
en el trencant dels límits.
Com salvarem l'onada que s'eleva
d'una estranya follia?

VI

El vespre ja no es dol de cap ferida.
Nacrats estels —calfred de caliuada—
reneixen de les ombres,
i els boscos són recer d'una amable tenebra.

VII

Lluny de mots buits i neguitoses urbs,
des dels greus elements que em sustenten,
puc estimar una mica la incertesa
d'un espai sense estrelles.

VIII

Tota la por que ahir no compartia,
tot l'amor que calia a l'esperança;
tothom ho ha de saber,
que no hi comptava.

IX

Debades vesso l'esguard
per camps de foscúria immensa.
Si m'allibero del card,
caldrà batallar amb la pensa.

4

ENTREVENIMENT

NOTA, que avui comptam vint-i-u d'agost de 1977, Déu nostre Senyor, amb el qualificat auxili de sant Pere, ha mig obert les aixetes del cel i ens ha enviat la pluja. Recordi tot cristià i home de bé que aquesta augusta gràcia de l'Altíssim purifica els cossos i les ànimes, enceta el nèctar dels pistils, dolcíssim, i beneeix la soledat dels homes. Per ço mateix, i car pols i tarquim es netegen, fem llaors a Déu Omnipotent pel favor sublim de la pluja i per la nostra accidental ventura.

5

CORONA

DE sobte, el camí s'enfila,

i a banda i banda, un claper: roques enormes
com grisos lloms d'elefants incrustats entre els pins.
Et detures i mires l'excels pla de Corona,
quan la llum vertical del migdia transforma
les darreres floretes d'ametller en calitja
vagant sobre els sembrats atapeïts.
Encara alguna feixa et duu lluentors d'arada,
on els guarets esclaten en sang color de vi.

Més tard, la tarda, afanyosa d'incendis,
cerca rotes i tanques, arbredes i castells
—cingles del Castellar i de les Balandres—,
mentre a la mar les ones sembla que no es bateguin,
i el viarany que repta les aromes boscanes
s'esvaneix entre flors i ombrívols roquissars.
Els ulls t'esbalçaran per la gorja profunda
vers un desig de sal i barques pescadores;
seràs escalador inexpert per savines
i passamans de corda als escalons d'estrats.

Murs de la terra,
gegantins espadats contra la solitud

de l'aire i dels estels,
com m'atansava a la por dels vostres límits
i alhora un vast silenci esdevenia música.
Per més que us abandoni, errabund, pels camins
de Corona, al capvespre,
quan les ombres s'estenen com els braços d'un home que implora,
us porto fidelment en la memòria, oh cingles,
imatge mineral de mi mateix
contra el món i el no-res.

7

ANAR ESCRIVINT PARAULES

ANAR escrivint paraules

mentre els vehicles passen
amb el seu soroll. Penso
que això també té musa
quan la ciutat deserta
només palpita amb ells.

Tot sol a la terrassa.

Les cadires en ordre,
i un gat negrot rodant-les.

La poesia flota
tímidament; la sento,
però no la veig. És

com un noble metall
abans de tenir forma.

M'esborrona una brisa.

Més tard sento picor.

Un amic, gorra blanca,
amb bicicleta, em diu:

«adéu», i xano-xano
s'allunya. Una botzina
sona breu. El batec
dels cotxes no s'acaba

per ara. Manca un quart

a la mitjanit. Miro
la foscúria sense astres.
Un badall m'insinua
son. Dos me la confirmen.
Aquesta hora és un plàcid
avorriment, i els versos
fins i tot avorreixen.
Jo què més vull! El lent,
místic, rar avorrir-se
té això —potser és un buit—,
aquesta amorfa, impura,
senzilla poesia.

US PORTARÉ EN L'ANGOIXA

JO sóc, cansat i fosc,

l'arbre que es vincla

al lent camí dels dies.

Tornen mans de comiat

quan el crepuscle a coltellades

rebenta sang dins els lliris.

Us veuré, amics fidels,

clarament allunyant-vos,

i ja després dels límits,

amb un esguard més clar,

us portaré en l'angoixa.

POTSER AMB GRAFISMES ELS VERSOS SORTIRIEN

POTSER amb grafismes els versos sortirien

més feliços que mai.

L'esplendorós i blanc full guillotinat

em sobta en un abisme de paraules no dites,

de paraules tallades en mil instants dispersos.

Era ahir que pensava sols poder escriure uns versos?

La nit m'acompanyava

i asserenava, així, esgarriats desficiis.

Grafismes i lletrotres —tant se val— se m'exalten,

boten entre els meus ulls, ballen, belluguen, salten

la línia acostumada del poema,

els rectilinis límits del rectangle.

Les paraules no són més enllà d'aquests límits,

envaeixen els murs, ja blancs per massa tòpics,

i no volen dir res.

Imaginar horitzons,

aire, matèria, escuma,

en la porosa pell d'aquesta plana

em plau i m'enalteix, i fins em sembla

que puc no escriure res més, que puc ser un altre.

QUIN NEGUIT EM PORTAVA PER AQUELLS CARRERS ALTS?

QUIN neguit em portava per aquells carrers alts
de Dalt Vila, a l'estiu, a les tres de la tarda?
Les portes, mig empeses, recollien les ombres
per a la sesta íntima. Sentia greus i enterques
campanades de bronze,
per als quarts i les hores que jo no demanava.
Hauríeu vist el sol, lent, sobre els empedrats
i les parets panxudes,
desdibuixat company dels passeigs solitaris.
I què era tot allò? Un poble que dormia.
Un laberint on perdre's et donava alegria.
I et trobaves, de sobte, rere una cantonada,
balcons amb roba estesa, ramells, un pati ombrívol,
esveltes galeries...
O una font.
O un gat com un llamp negre.
I una palmera dòcil guaitant per la murada.

EN TREN

VIATGE de matinada.

I el tren camina i camina.
Veure que es queden els arbres,
sentir que es queda la vida!
I el tren camina i camina.
Però els arbres sempre vénen
i el meu viure finirà.
I el tren camina i camina.
Però els arbres sempre queden;
de mi res no quedarà.
I el tren camina i camina.
Damunt la terra la boira
i dintre meu una llum.
I el tren camina i camina.
La boira fantasmes crea
i la llum crea més llum.
I el tren camina i camina.

PLATJA DEL CAVALLET

ARRIBA l'ona com un últim batec d'aquest món diminut.

Rere ella m'estremeix un patètic silenci.
Penso si aquest serà el meu últim respir.
Si serà aquest l'últim paisatge meu.
Les algues mortes són bon jaç per a la solitud,
per a morir-se amb elles
i amb la posta de sol
i el mar llarg i prim que es repensa la mort.
Hi ha massa cel damunt per a creure en la minsa eficàcia
d'aquesta mica de matèria.
Sóc fet a escala del vaixell que avança a l'horitzó,
de l'ona que vacil·la.
I em moriré amb la posta dels meus ulls
damunt les aigües mortes
de l'oblit.

EL PIS DELS ESTUDIANTS

EL pis dels estudiants té quatre cambres,
 un rebedor, la cuina i l'excusat,
 la sala-menjador davant la balconada,
 d'on pengen tovalloles, mitjons i calçotets.
 Pels vidres amb llepades, la mirada belluga
 irregular pels àmbits d'un pati ciutadà.
 El pis dels estudiants té una olor clandestina
 tolerada amb escarni de la pituïtària;
 parets empaperades d'inefables dibuixos;
 salamons de llauneta, telèfon i consola;
 un oli esgarriat i dues aquarel·les,
 ben dignes, de la Rambla; i llibres i revistes,
 i carpetes, i capsos, i plànols enrotllats,
 i un moble amb sis calaixos i portes i prestatges,
 i roba a les cadires, tota la Bíblia en vers.
 El pis dels estudiants té quelcom que m'encanta:
 un desordre sincer, la indolent escurada,
 el llit sempre per fer, els cartells amb senyores,
 i els Reis, i el Gord i el Prim; i la llarga conversa,
 i el tràfec de la cuina, si un dia es fa paella
 i vénen convidats, i vénen les veïnes,
 que són de Ciutadella, però també estudien.
 El pis dels estudiants és una plaça pública
 on, per gresca i neguit, es perfilen contradetes.

SÉ QUE ENCARA T'ESPERES, PACIENT, EN LA POLS

SÉ que encara t'esperes, pacient, en la pols.

Que comptes els crepuscles amb incerta fortuna.

T'esperes com els arbres verticals, immutable,
rere una cantonada d'algun carrer dels homes.

Ignorada de tots, fas camí en la tenebra;
potser jeus ara amb mi, sol·lícita com mai:

Tens en el meu repòs una presència muda,
assídua gairebé, i no et calen paraules

per aixecar sospites cap a l'altre aiguavés.

Sabràs del meu paper final sota les herbes,
aliment d'insectes i alguna margarida,

mentre el vent passarà sobre la mar augusta
contant els meus oblits i la meva desídia.

EL SOMNI ERA BLAU

EL somni era blau.

Era la mar blava
i el cel també blau.
Blava era la taula,
blava la cadira
i el tapet ben blau.
La tinta era blava;
les paraules eren
blau darrere blau:
Blava la palmera;
l'infant nu a la platja
era blau ben blau.
I la sorra,
la gavina,
la vela i la bandera
eren blaves
blavíssimes.
I en Marí era blau,
blau damunt el blau.
I tenia el cor
blau
molt blau.
No, no: que el tenia groc
groc
groc de foc.

BLAU DE LA MAR ENCALMADA

REVIURE tot un somni vora la mar intensa,
sentir com besa, plena, el llavi dolç de l'illa,
i esdevenir silenci, íntima pau, sentir-se
alliberat de l'ona, del vent i de la terra!

El temps a l'enderroc,
mal marit de la calma;
llunyana claredat
d'illots i veles.
Sempre es mouen, tranquil·les,
les serps de l'aire.

Mar llisa, ja et contempla
un déu de nina blava.
Em projecto al teu bes:
camino
vertical
sobre les aigües.

ESCRIURE AMB TINTA BLAVA

ESCRIURE amb tinta blava,

però no en sóc de sang.

Sóc d'esperit marí

i Marí em diuen. Riuen

quan dic que duc presons

d'aigua i sal pels racons.

Mentiders els monarques!

Mai no s'han encetat.

Si ells tenen la sang blava

és que no han vist la mar.

Jo escric amb tinta fresca

dels rius interiors.

Tasteu sobre aquests versos

el meu gust salabros.

MARINA, MAR, MARINER

MARINA, mar, mariner.

Clar desig sota el migdia:
rara pau del timoner
que navega a la deriva.

Marina, mar, mariner.
El meu velam l'aire tiba:
tot jo he esdevingut vaixell
i navego a la deriva.

Marina, mar, mariner:
al meu port, ai!, qui m'hi guia?
—Digues-me el teu port quin és,
mariner, mar i marina.

MAR

MAR mar mar mar!

Món mar mar llum!
Llum món mar blau!
Blau mar mai lluny!
Mar mar mar clam!
Clam clos dins meu!
Mot clar clam greu!
Glop dels meus ulls!
Mar mar mar temps!
Fang vent pols fum!

A UN CLAM DE DESESPER EL TEMPS ARRIBA

A un clam de desesper el temps arriba
sobre el cavall escabellat del vent.
Acut amb força atroç, s'irrita i sent
el fosc ressò del món vora la riba.

Tot un home commou; neteja i tiba
d'esperit i de cos l'ànim dement.
L'home ha comprès l'alt arravatament
i es perd en un desert de llum esquiva.

No sabia que el vent duia el missatge
més poderós als dies sense nord:
el temps vivent, constret en una imatge

de vida assenyalada vers un port.
El temps concret, estimulants paisatges
contra la pau difícil de la mort.

I DESENTÈS DE LÍMITS I SENDERES

OH temps,

ja ets obsessiu dins mi,
ja tot sencer em comprens,
fermat al teu viatge
i desentès de límits i senderes.
Em dus en el treu trànsit
com l'ocell duu les plomes al seu vol,
i ja no sento vida sinó un gebre de glòria
entre els estels minúsculs, vells i sols.
(Oh déu cansat i fosc,
que ens vessi un raig de sang
elemental i pura sobre el front.)

NOCTURN A BENIRRÀS

MÉS enllà del tendal,
mira la platja,
sola,
silent,
sota la volta obscura
dels estels.
Mira allà dalt la lluna,
que il·lumina el no-res
—potser un roc, uns estimballs,
la mar que tendrament respira.
Al teu voltant s'entaulen els amics;
tota la nit t'empara,
i ets feliç assaborint el peix
i sentint la calor màgica de les paraules.
(Per què et perds tan sovint en el caos urbà,
perplex davant la salvatgia de la gent,
deixat de l'esma de tornar a les rels
de l'home
—de l'home que és un ésser delicat i sensible—,
la natura aromada de iode i herba humida,
de pinedes que surten a saludar les barques?)
A hora foscant venies pels camins
d'illa endins cap a la mar callada
amb l'esperança que sempre perdura
de trobar-te altre cop en família,
entre la gent amable que us serveix a la taula

i els amics que suara bolcaven el cor fètil
en el vi transparent de la conversa.

Més enllà del tendal,
mira la volta obscura dels estels
i la lluna, com un colom fred de distància,
però tebi de llum,
missatgera d'una vaga nostàlgia,
mentre en un tros de món rauca alguna granota
o xipolleja un gos damunt la platja.
Miraràs més enllà de la nit i el no-res
i l'oreig t'endurà per ones venturoses
vers el goig fulgurant dels dofins.

Eres a Benirràs entre els amics
i la gent de l'indret, tan xalesta,
sorpresa d'un àgil vol de coleòpters.
Miraves com la mar s'adormia
i no veies sinó el teu pensament
com astre enriolat,
com una barca que no sap ben bé
si quedar-se o partir.
(Venies a sopar o a desvelar un enigma?)

Eres a Benirràs.
I veies com els cors s'expandien
i un afecte profund s'encomanava als arbres,
als penyalots esquerps,

als fondals fèrtils,
als rostos viaranys i les cases perdudes.
Eres a Benirràs.

Mira enllà de la nit el pailebot
que ja ningú no sap si va o regressa.

26-VI-1993 (7-XII-1993)

Universitat de les
Illes Balears

"SA NOSTRA"
CULTURA

